

»Evropa je do žvižgačev zadržana. V ZDA so žvižgači junaki.«

Finančna kriza je imela tudi pozitivno plat; podjetja so spoznala, da morajo delovati etično in zakonito. Tako meni specialistka za pregon korupcijskih praks dr. Annie Wartanian Reisinger.

Polona Movrin

»V zadnjih 10, 15 letih je bilo veliko narejenega na uresničevanju protikorupcijske zakonodaje.«

Doktorica prava Annie Wartanian Reisinger se ukvarja predvsem s primeri korupcije v mednarodnih korporacijah. Delala je tudi kot svetovalka v gospodarstvu. Svoje izkušnje je delila z udeleženci Konference o skladnosti in etiki poslovanja, ki jo je organiziral Evropski inštitut za etiko in skladnost poslovanja.

Ukvarjate se s korupcijskimi praksami mednarodnih korporacij. Je korupcija v mednarodnih korporacijah in gospodarstvu na splošno v upadu ali porastu?

Vedeti moramo, da korupcija ni nek nov pojav; stara je toliko kot človeštvo. Pohlep je in bo vedno obstajal pri določenih ljudeh. V primeru mednarodnih korporacij moramo tudi upoštevati, da imajo podjetja povsod po svetu, v zelo različnih državah z zelo različnimi kulturami.

Menim pa, da je bilo v zadnjih 10, 15 letih veliko narejenega pri uresničevanju protikorupcijske zakonodaje. Svet se je začel zavedati tega problema.

Zaposlene je treba izobraževati, kako naj se odzovejo, če se znajdejo v situaciji, ki lahko vodi v korupcijo.

Protikorupcijska zakonodaja je bila denimo v ZDA sprejeta v drugi polovici 90-ih let, vendar ni bilo nič narejenega na tem, da bi jo res uresničili v praksi. Zadnjih 10, 15 let se je to spremenilo. Podjetja morajo imeti protikorupcijske programe, sistem korporativne integritete in to se je razširilo skoraj povsod po svetu.

Pomembno je tudi, da so danes v primeru suma korupcije v mednarodni korporaciji na sodelovanje pripravljene vse države, v katerih ima korporacija podjetja. Včasih tega sodelovanja ni bilo.

Korporacije se tudi zavedajo, da jih v večini držav čaka preiskava v primeru suma korupcije.

Menim, da smo na dobri poti, seveda pa nas čaka še veliko dela, zlasti v državah, kjer je korupcija še vedno dovoljena oz. se jo tolerira.

Mednarodne korporacije so ogromni organizmi. S kakšnimi ukrepi lahko te korporacije ali pa denimo večja podjetja obvladujejo sistem, zaposlene, da ne bi prišlo do korupcije?

Velikost korporacij je težava; kako naj nekdo v Švici ve, kaj je naredil nekdo iz njegovega podjetja nekje v Afriki, da je pridobil pogodbo za denimo črpanje nafte.

V prvi vrsti je pomembno vodstvo - vodstvo korporacije in vodstva v podjetjih po svetu. Zaposlenim morajo biti zgled, živeti morajo etične standarde, ki jih pričakujejo od drugih. Potem je pomembno izobraževanje vseh zaposlenih, da vedo, kako naj se odzovejo, če jim denimo nekdo ponudi podkupnino. Tretja pomembna stvar je, da so poslovni in etični cilji združljivi.

V veliko podjetjih sem opazila, da imajo zaposleni občutek, da če želijo doseči poslovne cilje, potem ne morejo slediti etičnim. Če v podjetju velja, da je treba narediti vse, da dosežeš poslovni cilj, da sredstva niso pomembna, potem je velika verjetnost, da bo zaposleni uporabil tudi neetična sredstva za njegov doseg.

Foto: EISEP

Ena večjih zadnjih afer t. i. Panamski dokumenti je razkrila posameznike, ki so s pomočjo panamske odvetniške družbe Mossack Fonseca ustanavljali podjetja v davčnih oazah. Kako pomembna je ukinitve bančnih tajnosti in davčnih oaz za zmanjšanje nezakonitosti v gospodarstvu?

To je zelo pomembno, je pa težavno. Zavedati se moramo, da imajo majhne države, ki so davčne oaze, od tega veliko koristi. V idealnem svetu bi seveda takoj ukiniteli bančne tajnosti in davčne oaze, vendar v realnem svetu to ne gre, najti moramo neko ravnotežje.

Dober primer je Švica, ki ne vztraja pri bančni tajnosti, ko gre za sumljive posle. Sodeluje z mednarodnimi preiskovalci in tudi sama sproži preiskavo, če posumi, da so bančne transakcije posledica korupcije.

To se mi zdi dobra rešitev; lahko si davčna oaza ali pa zagotavljaš bančno tajnost, vendar daš vedeti, da boš v primeru korupcije sprožil preiskavo oz. sodeloval z mednarodnimi preiskovalci.

Kje je meja med žvižgačem in osebo, ki izdaja zaupne poslovne podatke?

Kot so mi povedali kolegi, ste v Evropi malce zadržani do žvižgačev. Na njih se pogosto gleda kot na nekoga, ki bo v javnosti blatil svojega šefa, podjetje. Po drugi strani so žvižgači v ZDA junaki. Komisija za vrednostne papirje in borzo ima celo določena sredstva, ki jih nameni kot nagrado ljudem, ki opozorijo na primere korupcije. Tudi nekatera podjetja imajo programe za žvižgače in sama spodbujajo, da zaposleni, ki zazna korupcijo, na to opozori. Imajo posebne oddelke ali pa posebej za to zaposlene ljudi, ki žvižgaču zagotovijo anonimnost in preverijo njegove navedbe.

Ne gre torej za to, da želi nekdo škodovati podjetju. To se zgodi, če razkriješ zaupne poslovne podatke. Žvižgač pa želi z razkritjem pomagati podjetju. Ni mu vseeno zanj, zato želi preprečiti korupcijo oz. če se je že zgodila, opozoriti nanjo, da se podjetje s tem sooči.

Če se podjetje znajde v korupcijski aferi, kako naj reagira?

Zavedati se moramo, da podjetje ne more prikriti korupcije. Panamski dokumenti so dokaz za to. Dovolj je le en USB ključek in skrivnost ni več skrivnost. Če torej nekdo od zaposlenih ali pa kdo od zunaj opozarja na nepravilnosti, naj mu v podjetju prisluhnejo in preverijo navedbe. Za podjetje je najboljšo, da samo razčisti zadeve. Če ne bo, potem bo to slej ko prej prišlo na ušesa konkurenci in ta bo to s pridom uporabila.

Kako po vaših izkušnjah afere vplivajo na samo podjetje in na zaposlene? Katere so najpogostejše posledice?

Investitorji in stranke se umaknejo, vzdušje v podjetju postane neproduktivno, zaposleni dajejo odpovedi, tisti, ki ostanejo, so zaskrbljeni, kaj bo z njimi. Zato je pomembno, da v primeru korupcije podjetje razišče zadevo oziroma sodeluje s preiskovalci in na ta način

sporoči poslovnim partnerjem in zaposlenim, da se je resno lotilo zadeve in da želi delovati pošteno.

Katere okoliščine so najnevarnejše za pojav korupcije v podjetju?

Največja nevarnost izvira iz vodstva. Če to govori: 'Naredi, kar sem ti rekel. Ne zanima me, kako boš to naredil, samo naredi.' Druga nevarnost je površno računovodstvo, posebej uporaba gotovine. Za podjetje ni dobro, da imajo določeni zaposleni dostop do gotovine, ki jo lahko uporabljajo, ni pa jim treba povedati, za kaj.

Tretja nevarnost so zunanji partnerji. Podjetje naj jih dobro preveri, preden se odloči za sodelovanje z njimi. Če bo zunanji partner vpleten v korupcijo, potem senca pade tudi na podjetje, ki z njim sodeluje.

Je finančna kriza prispevala tudi k očiščenju gospodarstva, da so na plan prišle nezakonite dejavnosti podjetij, kar je vodilo v njihov propad?

Podjetja so spoznala, da morajo spoštovati stranke, da morajo delovati etično in zakonito, da je to edini pravi način, če se želijo obdržati. Finančna kriza je tako pripomogla k očiščenju gospodarstva, ker je do nje prišlo ravno zaradi nepoštenih praks. **gg**

Foto: ESEFP

Več o internih ukrepih v podjetjih v prihodnji številki, ko bomo objavili intervju s Sally March, doktorico prava in strokovnjakinjo za etiko in integriteto, partnerico v podjetju Drummond March Ltd. iz Velike Britanije.

Ameriška Komisija za vrednostne papirje in borzo finančno nagradi ljudi, ki opozorijo na primere korupcije.

Zavedati se moramo, da podjetje ne more prikriti korupcije. Panamski dokumenti so dokaz za to.

Če se podjetje znajde v korupcijski aferi, naj sodeluje s preiskovalci, da znova pridobi zaupanje partnerjev in strank.